

О. С. Корепанов,
к. е. н., доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, м. Харків

СТАТИСТИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЕКТОРУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О. Korepanov,
PhD, Associate Professor, Associate Professor of Statistics,
Accounting and Auditing Department, V.N. Karazin Kharkiv National University

STATISTICAL DEFINITION OF ECONOMIC ACTIVITIES TYPES OF THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES SECTOR

Статтю присвячено розробленню програмно-методологічних й організаційних засад типології складних соціально-економічних явищ та статистичного вивчення процесів формування сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в Україні. Розглядаються основні класифікації в економічній статистиці, гармонізація їх із міжнародними стандартами.

У статті проаналізовано зміни із плином часу визначень та класифікацій статистичної інформації про види економічної діяльності сектору ІКТ, вироблені WPIIS та гармонізовані з європейськими та національними класифікаціями. Розглянуто основні концептуальні принципи, з урахуванням яких складався перелік видів економічної діяльності, які стосуються ІКТ. За результатами узагальнення досліджуваних статистичних класифікаторів визначені види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev.3.1, NACE Rev.1 і КВЕД-2005, зокрема, у розрізі виробництва послуг ІКТ. Визначені види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev.4, NACE Rev.2 та КВЕД-2010.

За результатами проведеного дослідження зроблено висновки щодо провідної ролі Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у стандартизації та статистичному вивченні процесів формування сектору ІКТ.

The article is devoted to the development of software-methodological and organizational principles of the typology of complex socio-economic phenomena and statistical study of the processes of formation of the information and communication technologies (ICT) sector in Ukraine. The main classifications in economic statistics, harmonization with international standards are considered.

The article analyzes the changes along with the time of definitions and classifications of statistical information on types of economic activity of the ICT sector, developed by WPIIS and harmonized with European and national classifications. The main conceptual principles are considered, taking into account the list of types of economic activities related to ICT. According to the results of the generalization of the analyzed statistical classifiers, the types of activities that define the ICT sector in accordance with ISIC Rev.3.1, NACE Rev.1 and CTEA-2005 (KVED-2005) are determined, in particular, in the context of the production of ICT services. Defined activities defining the ICT sector in accordance with ISIC Rev.4, NACE Rev.2 and CTEA-2010 (KVED-2010).

According to the results of the study, conclusions were drawn about the role of the OECD in standardizing and statistical study of the processes of formation of the ICT sector.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), сектор ІКТ, вид економічної діяльності, статистичні класифікації, міжнародні стандарти, гармонізація.

Key words: information and communication technologies (ICT), ICT sector, type of economic activity, statistical classifications, international standards, harmonization.

ВСТУП

Попит на статистичну інформацію щодо інформаційного суспільства (ІС) значно збільшився протягом останніх років, сприяючи поширенню нової статистич-

ної галузі, яка вивчає як розвиток, так і вплив використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на економіку та суспільство. Статистика інформаційного суспільства охоплює питання, пов'язані з виробництвом,

Рік	Визначення видів економічної діяльності сектору ІКТ
1998	Перше визначення сектору ІКТ (на основі ISIC Rev.3)
1999	Перше визначення сектору ІКТ (на основі NACE Rev.1, згармонізованої з ISIC Rev. 3.1)
2002	Переглянута визначення сектору ІКТ (на основі ISIC Rev.3.1)
2005	Переглянута визначення сектору ІКТ (на основі NACE Rev.1, згармонізованої з ISIC Rev. 3.1)
2007	Друге визначення сектору ІКТ (на основі останнього проекту ISIC Rev.4)
2008	Друге визначення сектору ІКТ (на основі NACE Rev.2, згармонізованої з ISIC Rev. 4)
2009	Перше визначення інформаційного та медіа-сектора (на основі останнього проекту ISIC Rev.4)
2010	Визначення сектору ІКТ (на основі КВЕД ДК 009:2010, згармонізованої на рівні Y XX.XX (клас) з NACE Rev.2 та на рівні Y XX (розділ) з ISIC Rev. 4)

Рис. 1. Визначення та класифікації видів економічної діяльності сектору ІКТ

Джерело: розроблено автором за [2—4; 9].

підготовкою до використання та впливом ІКТ та послугами цифрового контенту.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Основну роль у статистичному вивченні видів економічної діяльності сектору ІКТ на міжнародному рівні відіграє Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Визначення сектора ІКТ було одним із основних завдань Робочої групи з показників інформаційного суспільства ОЕСР (Working Party on Indicators for the Information Society — WPIIS), яка була офіційно створена у квітні 1999 року [10].

Робоча група WPIIS розробила ряд статистичних метаданих для вимірювання інформаційного суспільства. До них відносяться:

- визначення видів діяльності, що виробляють товари та послуги з ІКТ (сектор ІКТ) (2007 рік);
- класифікація продуктів ІКТ (товарів та послуг) (2009 рік);
- визначення сектору "контент та засоби масової інформації" (2007 рік);

- класифікація контенту та засобів масової інформації (2009 рік);
- визначення електронної комерції та транзакцій у сфері інтернет-торгівлі (2009 рік);
- розроблення анкет та методології вимірювання використання ІКТ та електронної комерції підприємствами, домашніми господарствами та приватними особами (2005 рік).

Ці статистичні метадані разом з іншою інформацією про вимірювання інформаційного суспільства були об'єднані в Довіднику з оцінки інформаційного суспільства в ОЕСР. Перше видання було оприлюднене у 2005 році [5] та було значно переглянута протягом періоду 2007—2009 років [6]. У виданні 2011 року були представлені такі основні доповнення [7; 8]:

- перегляд визначення електронної комерції;
- перегляд класифікації для вимірювання товарів ІКТ;
- оновлення вимірювань в країнах, що не є членами ЄС;
- перегляд основних показників ІКТ.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою дослідження є розроблення програмно-методологічних й організаційних засад статистично-

Таблиця 1. Види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev. 3.1, NACE Rev. 1 і КВЕД-2005: Виробництво товарів ІКТ

Виробництво товарів ІКТ (Manufacture)				
код ISIC Rev. 3.1	код NACE Rev.1	назва за NACE Rev.1	код КВЕД 2005	Види діяльності (назва за КВЕД 2005)
3000	3001	Manufacture of office machinery	30.01	Виробництво офісного устаткування
	3002	Manufacture of accounting and computing machinery	30.02	Виробництво електронно-обчислювальних машин та іншого устаткування для оброблення інформації
3130	3130	Manufacture of insulated wire and cable	31.30	Виробництво ізолюваного проводу та кабелю
3210	3210	Manufacture of electronic valves and tubes and other electronic components	32.10	Виробництво електро- та радіокомпонентів
3220	3220	Manufacture of television and radio transmitters and apparatus for line telephony and line telegraphy	32.20	Виробництво передавальної апаратури
3230	3230	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes	32.30	Виробництво апаратури для приймання, запису та відтворення звуку і зображення
3312	3320	for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	33.20	Виробництво контрольно-вимірювальних приладів
3313	3330	Manufacture of industrial process control equipment	33.30	Проектування та монтаж систем керування технологічними процесами

Джерело: розроблено автором за [1; 4; 9].

го вивчення процесів формування сектору ІКТ в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Статистичне вивчення процесів формування сектору ІКТ в Україні передбачає формалізацію відповідної інформації про види діяльності, що стосуються виробництва товарів та послуг, пов'язаних із розробкою, виробництвом, маркетингом та інтенсивним використанням інформаційних технологій, і характеризуються високими темпами інновацій, технологічного прогресу та продуктивності, що значно впливає на економічну діяльність.

Перші дослідження пов'язані з ІКТ, представлені Канадою (1997 рік) та Австралією (1998 рік), стосувалися, насамперед, таких аспектів, як класифікація видів економічної діяльності, задля адекватного визначення сектору ІКТ, послуг ІКТ та виробників цифрового контенту.

На основі цих перших досліджень та подальших доповнень до них, здійснених Цільовою групою статистики інформаційного суспільства Європейської комісії (Task Force on Information Society Statistics of the European Commission) та деяких країнах Північної Європи, WPIIS було вирішено здійснити формальне визначення сектору ІКТ у двох напрямках. Перший зосереджений на визначенні видів економічної діяльності ІКТ, а другий — на написанні вичерпного переліку продуктів ІКТ.

На рисунку 1 наведено схематичне подання змін визначень та класифікацій статистичної інформації про види економічної діяльності сектору ІКТ, вироблені WPIIS та гармонізовані з європейськими та національними класифікаціями із плином часу [2—4; 9].

Що стосується визначення видів економічної діяльності ІКТ, то було вирішено розпочати форма-

лізацію з "обмеженого" сектору ІКТ, зосередившись на діяльності, спрямованій на полегшення передачі, прийому та виявлення інформації. Визначення "розширеного" сектору ІКТ було здійснено на більш пізньому етапі, що передбачило врахування, крім першого, діяльність, безпосередньо пов'язану з виробництвом цифрового контенту. Обидва види діяльності охоплюють, так звану, інформаційну економіку (ІЕ).

Перелік видів економічної діяльності, які стосуються ІКТ, базувався на таких концептуальних принципах:

1. Підприємства визначаються як підприємства ІКТ, якщо вони мають на меті здійснювати:
 — зв'язок електронними засобами;
 — передачу та обробку інформації;
 — використання електронних процесів для ідентифікації та реєстрації фізичних явищ або для контролю фізичних процесів.

2. З точки зору підприємств, що надають послуги ІКТ, їх продукція — це послуги, які дозволяють здійснювати зв'язок та обробку інформації за допомогою електронних засобів.

Для складання остаточного переліку видів діяльності сектору ІКТ було використано Міжнародну стандартну галузеву класифікацію всіх видів економічної діяльності — International Standard Industrial Classification of All Economic Activities — ISIC Rev.3 [4; 9].

Перше узгоджене визначення, прийняте у 1998 році, включало такі види діяльності:

— Виробнича діяльність:
 3000 Виробництво офісних машин та комп'ютерів.
 3130 Виробництво ізолюваного кабелю.
 3210 Виробництво електронних клапанів і труб та інших електронних компонентів.

Таблиця 2. Види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev. 3.1, NACE Rev. 1 і КВЕД-2005: Виробництво послуг ІКТ

Виробництво послуг ІКТ (Services)				
код ISIC Rev. 3.1	код NACE Rev.1	Види діяльності (назва за NACE Rev.1)	код КВЕД 2005	Види діяльності (назва за КВЕД 2005)
5151	5184	Wholesale of computers, computer peripheral equipment and software	51.84	Оптова торгівля комп'ютерами, периферійними пристроями та програмним забезпеченням
5152	5186	Wholesale of electronic and telecommunications parts and equipment	51.86	Оптова торгівля електронними компонентами та устаткуванням
6420	6420	Telecommunications	64.20	Діяльність зв'язку
7123	7133	Renting of office machinery and equipment (including computers)	71.33	Оренда офісних машин та устаткування, включаючи обчислювальну техніку
72	7210	Hardware consultancy	72.10	Консультавання з питань інформатизації
	7221	Software publishing	72.21	Розроблення стандартного програмного забезпечення
	7222	Other software consultancy and supply	72.22	Інші види діяльності у сфері розроблення програмного забезпечення
	7230	Data processing	72.30	Оброблення даних
	7240	Database activities and online distribution of electronic content	72.40	Діяльність, пов'язана з банками даних
	7250	Maintenance and repair of office, accounting and computing machinery	72.50	Ремонт і технічне обслуговування офісної електронно-обчислювальної техніки
	7260	Other computer related activities	72.60	Інша діяльність у сфері інформатизації

Джерело: розроблено автором за [1; 4; 9].

3220 Виробництво телевізійних і радіопередавачів та апаратів для радіотелефонних та телеграфних ліній зв'язку.

3230 Виробництво телевізійних та радіоприймальних пристроїв, звуко- або відеозаписуючих або відтворювальних апаратів та супутніх товарів.

3312 Виробництво інструментів та приладів для вимірювання, перевірки, випробування, навігаційних та інших цілей, крім обладнання для обробки промислових процесів.

3313 Виробництво обладнання для управління технологічними процесами.

— Послуги, пов'язані з товарами ІКТ:

5150 Оптова торгівля машинами та устаткуванням.

7123 Оренда офісних машин та устаткування (включаючи комп'ютери).

— Нематеріальні послуги (телекомунікації та комп'ютери):

6420 Телекомунікації.

72 ІТ-діяльність.

На засіданнях WPIIS, проведених у 2001 та 2002 роках, були розглянуті можливі зміни щодо класифікації 1998 року, на основі узагальнення досвіду деяких країн-учасниць. У таблиці 1 представлені види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev. 3.1 [4; 9], NACE Rev. 1 [4, 9] і КВЕД-2005 [1].

У табл. 1 наведені види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev. 3.1, NACE Rev. 1 і КВЕД-2005: Виробництво товарів ІКТ.

Реальний перегляд класифікації ISIC, проведений у 2002 році, дозволив уточнити визначення тих видів оптової торгівлі, які безпосередньо стосуються продуктів ІКТ. Таким чином, переглянутий варіант класифікації ISIC Rev. 3.1 замінив клас 5150 "Оптова торгівля машинами та устаткуванням" на два такі класи:

— 5151 "Оптова торгівля комп'ютерами, інформаційним обладнанням та програмним забезпеченням";

— 5152 "Оптова торгівля електронікою та телекомунікаційним устаткуванням".

Відповідні зміни біли здійснені й в класифікаціях NACE Rev. 1 та КВЕД-2005 (табл. 2).

На засіданні WPIIS 2006 року було створено групу експертів з перегляду визначення сектору ІКТ як з точки зору видів діяльності, так і з точки зору продуктів. У цій роботі брали участь делегати від WPIIS, а також представники Євростату та Статистичної Комісії Організації Об'єднаних Націй (the United Nations Statistics Commission).

Задля кращого відображення потреб у класифікації товарів і послуг ІКТ (головним чином, послуг) у 2008 р. ООН була розроблена нова редакція Міжнародної стандартної галузевої класифікації усіх видів економічної діяльності — International Standard Industrial Classification of All Economic Activities — ISIC, Rev. 4 [4; 9], глибоко реструктуризована в порівнянні з попередньою класифікацією ISIC Rev. 3.1.

Однією з головних цілей перегляду ISIC було відображення зростаючої важливості "інформації" в економіці та суспільстві.

Відповідно до нового визначення сектору ІКТ, загальний принцип ідентифікації видів діяльності ІКТ полягає в такому: види діяльності ІКТ включають виробництво продуктів (товарів та послуг), що мають на меті здійснення або дозвіл на обробку та передачу інформації електронними засобами, включаючи передачу та візуальну презентацію.

Відповідність між видами діяльності з точки зору ISIC Rev.4 та NACE Rev.2 (Номенклатура економічної діяльності в Європейському Співтоваристві), дозволяє

Таблиця 3. Види діяльності, що визначають сектор ІКТ відповідно до ISIC Rev.4, NACE Rev.2 та КВЕД-2010

КВЕД 2010 (NACE Rev.2)				Назва класу	ISIC (Rev.4)	
Секція	Розділ	Група	Клас			
Виробництво ІКТ (ICT manufacturing industries)						
C	26	26.1	26.11	Виробництво електронних компонентів	2610	
			26.12	Виробництво змонтованих електронних плат		
		26.2	26.20	Виробництво комп'ютерів і периферійного устаткування	2620	
			26.3	26.30	Виробництво обладнання зв'язку	2630
		26.4	26.40	Виробництво електронної апаратури побутового призначення для приймання, записування та відтворення звуку й зображення	2640	
		26.8	26.80	Виробництво магнітних і оптичних носіїв даних	2680	
Торгівля ІКТ (ICT trade industries)						
G	46	46.5	46.51	Оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням	4651	
			46.52	Оптова торгівля електронним і телекомунікаційним устаткуванням, деталями до нього	4652	
Послуги ІКТ (ICT services industries)						
J	58	58.2	58.21	Видання комп'ютерних ігор	5821	
			58.29	Видання іншого програмного забезпечення	5829	
	61	61.1	61.10	Діяльність у сфері проводового електрозв'язку	6110	
			61.20	Діяльність у сфері безпроводового електрозв'язку	6120	
			61.30	Діяльність у сфері супутникового електрозв'язку	6130	
			61.90	Інша діяльність у сфері електрозв'язку	6190	
	62	62.0	62.01	Комп'ютерне програмування	6201	
			62.02	Консультавання з питань інформатизації	6202	
			62.03	Діяльність із керування комп'ютерним устаткуванням		
	63	63.1	63.11	Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність	6311	
			63.12	Веб-портали	6312	
	S	95	95.1	95.11	Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування	9511
				95.12	Ремонт обладнання зв'язку	9512

Джерело: розроблено автором за [2; 4; 9].

переводити вибрані види діяльності у класи діяльності КВЕД-2010 [2].

Поточне визначенням сектора ІКТ прийняте на основі ISIC Rev.4. Види діяльності, що відповідають вищезгаданому визначенню за ISIC Rev.4, NACE Rev.2 та КВЕД-2010 представлені в таблиці 3.

Незважаючи на те, що всі види діяльності, пов'язані з інформаційною економікою, були описані або були частиною класів ISIC у ряді підрозділів, інтерпретація класів, що мають відношення до інформаційної економіки та її межі, були змінені та розширені.

У результаті були внесені такі дві основні зміни, що стосуються класифікації секторів ІКТ:

— новий розділ J: "Інформація та телекомунікації";

— підрозділ 26: виробництво комп'ютерних, електронних та оптичних виробів.

Крім того, прийняття ISIC Rev. 4 надало можливість:

а) краще визначити класифікацію діяльності ІКТ порівняно з попередньою редакцією, а саме:

— виробництво комп'ютерів та периферійного обладнання;

— виробництво засобів зв'язку та ін.;

— більшість послуг, пов'язаних із ІКТ (наприклад, телекомунікації, діяльність з інформаційних технологій);
б) надати нове визначення послуг, пов'язаних з ІКТ, а саме:

— роздрібна торгівля обладнанням ІКТ у спеціалізованих магазинах;

— ремонт обладнання ІКТ;

в) представити види діяльності, які знаходились на ранніх етапах розвитку або яких не існувало на той час, коли був розроблений ISIC Rev. 3.1, а саме:

— хостинг веб-сайтів;

— веб-портали;

— бездротова телекомунікаційна діяльність.

ВИСНОВКИ

Провідну роль у стандартизації та статистичному вивченні процесів формування сектору ІКТ відіграє Організація економічного співробітництва та розвитку. Керівництво ОЕСР з вимірювання інформаційного суспільства містить статистичні визначення, класифікації та методи вимірювання та порівняння інформаційного суспільства в різних країнах, надає стандартизовані мета-дані для статистиків, аналітиків та політиків у цій галузі. Керівництво є уніфікованою міжнародною статис-

тичною базою для країн та регіонів, які прагнуть розробляти нові статистичні програми для вимірювання інформаційного суспільства.

Діяльність сектору ІКТ формується інституціональними одиницями за видами діяльності, що передбачають виробництво ІКТ, торгівлю ІКТ та послуги ІКТ.

Розширене визначення сектору інформаційно-комунікаційних технологій, наявне в ISIC Rev.4, забезпечує статистичну базу для вимірювання в міжнародному порівняльному сенсі тієї частини економічної діяльності, яка генерується шляхом виробництва товарів та послуг ІКТ.

У подальших дослідженнях доцільно провести оцінювання сектору ІКТ з урахуванням економічної діяльності та зайнятості на підприємствах ІКТ, а також результатів зарубіжного (імпортного) виробництва та торгівлі товарами та послугами ІКТ.

Література:

1. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2005) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2005/kv05_i.html

2. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html

3. Методологія та класифікатори [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Metadata Classifications. RAMON — Reference And Management Of Nomenclatures [Electronic resource] / Eurostat. European Commission. — Way of access: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP_PUB_WELC

5. OECD Guide to Measuring the Information Society, 2005 [Electronic resource] / Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). — Way of access: <http://www.oecd.org/sti/sci-tech/36177203.pdf>

6. OECD Guide to Measuring the Information Society, 2009 [Electronic resource] / Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). — Way of access: <http://www.oecd.org/sti/sci-tech/43281062.pdf>

7. OECD Guide to Measuring the Information Society 2011 [Electronic resource] / Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). — Way of access: https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-guide-to-measuring-the-information-society-2011_9789264113541-en#page1

8. OECD Guide to Measuring the Information Society — Working Party on Indicators for the Information Society (2005, 2009, 2011 Editions) [Electronic resource] / Knowledgebase on Economic Statistics — Methods and Country Practices. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). — Way of access: <https://unstats.un.org/unsd/EconStatKB/KnowledgebaseArticle10228.aspx>

9. UN Classifications Registry [Electronic resource] / United Nations Statistics Division. — Way of access: <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/default.asp>

10. Working Party on Indicators for the Information Society [Electronic resource] / Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). — Way of access: <http://itlaw.wikia.com/wiki/OECD>

References:

1. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2018), "Classification of Types of Economic Activities (CTEA-2005)", available at: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2005/kv05_i.html (Accessed 30 April 2018).

2. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2018), "Classification of Types of Economic Activities (CTEA-2010)", available at: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html (Accessed 30 April 2018).

3. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2018), "Methodology and classifiers", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 30 April 2018).

4. The official site of Eurostat. European Commission. RAMON — Reference And Management Of Nomenclatures (2018), "Metadata Classifications", available at: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP_PUB_WELC (Accessed 30 April 2018).

5. The official site of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2018), "OECD Guide to Measuring the Information Society, 2005", available at: <http://www.oecd.org/sti/sci-tech/36177203.pdf> (Accessed 30 April 2018).

6. The official site of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2018), "OECD Guide to Measuring the Information Society, 2009", available at: <http://www.oecd.org/sti/sci-tech/43281062.pdf> (Accessed 30 April 2018).

7. The official site of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2018), "OECD Guide to Measuring the Information Society 2011", available at: https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-guide-to-measuring-the-information-society-2011_9789264113541-en#page1 (Accessed 30 April 2018).

8. The official site of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). Knowledgebase on Economic Statistics — Methods and Country Practices (2018), "OECD Guide to Measuring the Information Society — Working Party on Indicators for the Information Society (2005, 2009, 2011 Editions)", available at: <https://unstats.un.org/unsd/EconStatKB/KnowledgebaseArticle10228.aspx> (Accessed 30 April 2018).

9. The official site of United Nations Statistics Division (2018), "UN Classifications Registry", available at: <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/default.asp> (Accessed 30 April 2018).

10. The official site of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2018), "Working Party on Indicators for the Information Society", available at: <http://itlaw.wikia.com/wiki/OECD> (Accessed 30 April 2018).

Стаття надійшла до редакції 11.05.2018 р.